

DATOS IDENTIFICATIVOS

Sondaxes, petróleo e gas

Materia	Sondaxes, petróleo e gas			
Código	V09G311V01316			
Titulación	Grao en Enxeñaría dos Recursos Mineiros e Enerxéticos			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua de impartición	Castelán			
Departamento	Enxeñaría dos recursos naturais e medio ambiente			
Coordinador/a	Giráldez Pérez, Eduardo			
Profesorado	Giráldez Pérez, Eduardo Taboada Castro, Javier			
Correo-e	egiraldez@uvigo.es			
Web	http://https://moovi.uvigo.gal/			
Descrición xeral	Desenvólvense as técnicas de perforación de sondaxes curtas e longos e a explotación de hidrocarburos (petróleo e gas)			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
B1	Capacitación científico-técnica para o exercicio da profesión de Enxeñeiro Técnico de Minas e coñecemento das funcións de asesoría, análise, deseño, cálculo, proxecto, construción, mantemento, conservación e explotación.
B2	Comprensión dos múltiples condicionamentos de carácter técnico e legal que se expoñen no desenvolvemento, no ámbito da enxeñaría de minas, que teñan por obxecto, de acordo cos coñecementos adquiridos segundo o establecido no apartado 5 da orde CIN/306/2009, a prospección e investigación xeolóxica-mineira, as explotacións de todo tipo de recursos xeolóxicos, incluídas as augas subterráneas, as obras subterráneas, os almacenamentos subterráneos, as plantas de tratamento e beneficio, as plantas enerxéticas, as plantas mineralúrxicas e siderúrxicas, as plantas de materiais para a construción, as plantas de carboquímica, petroquímica e gas, as plantas de tratamentos de residuos e efluentes e as fábricas de explosivos e capacidade para empregar métodos contrastados e tecnoloxías acreditadas, coa finalidade de conseguir a maior eficacia dentro do respecto polo Medio Ambiente e a protección da seguridade e saúde dos traballadores e usuarios das mesmas.
B3	Capacidade para deseñar, redactar e planificar proxectos parciais ou específicos das unidades definidas no apartado anterior, tales como instalacións mecánicas e eléctricas e co seu mantemento, redes de transporte de enerxía, instalacións de transporte e almacenamento para materiais sólidos, líquidos ou gaseosos, vertedoiros, balsas ou presas, sostemento e cimentación, demolición, restauración, voaduras e loxística de explosivos.
B4	Capacidade para deseñar, planificar, operar, inspeccionar, asinar e dirixir proxectos, plantas ou instalacións, no seu ámbito.
B6	Capacidade para o mantemento, conservación e explotación dos proxectos, plantas e instalacións, no seu ámbito.
B7	Coñecemento para realizar, no ámbito da enxeñaría de minas, de acordo cos coñecementos adquiridos segundo o establecido no apartado 5 da orde CIN/306/2009, medicións, replanteos, planos e mapas, cálculos, valoracións, análises de riscos, peritacións, estudos e informes, plans de labores, estudos de impacto ambiental e social, plans de restauración, sistema de control de calidade, sistema de prevención, análise e valoración das propiedades dos materiais metálicos, cerámicos, refractarios, sintéticos e outros materiais, caracterización de chans e macizos rochosos e outros traballos análogos.
B8	Coñecemento, comprensión e capacidade para aplicar a lexislación necesaria no exercicio da profesión de Enxeñeiro Técnico de Minas.
C25	Coñecer, comprender e empregar os principios de técnicas de perforación e sostemento aplicadas a obras subterráneas e superficiais.
D1	Capacidade de interrelacionar todos os coñecementos adquiridos, interpretándoos como compoñentes dun corpo do saber cunha estrutura clara e unha forte coherencia interna.

D2	Capacidade de desenvolver un proxecto completo en calquera campo desta enxeñería, combinando de forma adecuada os coñecementos adquiridos, accedendo ás fontes de información necesarias, realizando as consultas precisas e integrándose en equipos de traballo interdisciplinar.
D4	Favorecer o traballo cooperativo, as capacidades de comunicación, organización, planificación e aceptación de responsabilidades nun ambiente de traballo multilingüe e multidisciplinar, que favoreza a educación para a igualdade, para a paz e para o respecto dos dereitos fundamentais.
D5	Coñecer as fontes necesarias para dispoñer dunha actualización permanente e continua de toda a información precisa para desenvolver o seu labor, accedendo a todas as ferramentas, actuais e futuras, de procura de información e adaptándose aos cambios tecnolóxicos e sociais
D6	Coñecer e manexar a lexislación aplicable ao sector, coñecer a contorna social e empresarial e saber relacionarse coa administración competente integrando este coñecemento na elaboración de proxectos de enxeñería e no desenvolvemento de calquera dos aspectos do seu labor profesional.
D7	Capacidade para organizar, interpretar, assimilar, elaborar e xestionar toda a información necesaria para desenvolver o seu labor, manexando as ferramentas informáticas, matemáticas, físicas, etc., necesarias para iso.
D8	Concibir a enxeñería nun marco de desenvolvemento sustentable con sensibilidade cara a temas ambientais.
D9	Entender a transcendencia dos aspectos relacionados coa seguridade e saber transmitir esta sensibilidade ás persoas da súa contorna.
D10	Tomar conciencia da necesidade dunha formación e mellora continua de calidade, desenvolvendo valores propios da dinámica do pensamento científico, mostrando unha actitude flexible, aberta e ética ante opinións ou situacións diversas, en particular en materia de non discriminación por sexo, raza ou relixión, respecto aos dereitos fundamentais, accesibilidade, etc.

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe		
Coñecer a base tecnolóxica sobre a que se apoian as investigacións máis recentes en perforación de sondaxes e explotación de petróleo e gas.	B2 B3 B7	C25	D1 D5 D7 D10
Comprender os aspectos básicos da industria dos hidrocarburos na súa fase extractiva baseada na minería de sondaxes	B1 B2 B3 B7 B8	C25	D1 D6 D7 D8 D9 D10
Coñecer o proceso utilizado na perforación de todo tipo de sondaxes.	B1 B2 B6 B7 B8	C25	D1 D4 D5 D7 D8
Dominar as técnicas actuais dispoñibles para a explotación de petróleo e gas a través de sondaxes.	B1 B3 B7 B8	C25	D2 D6
Profundar nas técnicas de perforación de sondaxes, tanto curtos como longos.	B1 B8	C25	D1 D5
Coñecer as mellores técnicas dispoñibles de destrución do terreo e perforación de sondaxes.	B1 B2 B4	C25	D1 D7 D8 D9
Adquirir habilidades sobre o proceso de explotación de hidrocarburos.	B3 B7 B8	C25	D6 D7 D8 D9

Contidos

Tema	
Tipos de sondaxes	Xeneralidades
Propiedades das rocas e perforabilidade	Propiedades físicas e métodos de destrución do terreo.
Técnicas de sondaxe a percusión	Percusión con cable, martelo na cabeza e en fondo.
Técnicas de sondaxe a rotación	Rotación con obtención de testemuña, perforación rotativa lixeira, sondaxes helicoidais e circulación inversa.
O sistema Rotary para sondaxes longas	Parámetros de perforación, perforación con turbina e tricono, perforación dirixida, cementación e entubación de sondaxes, operacións de pesca.
Triconos e lodos de perforación	Tipos de triconos e de lodos, circulación de fluídos.
Xeoloxía do petróleo	Formación de hidrocarburos, roca nai e almacén, trampas petrolíferas.

Técnicas de exploración de xacementos de petróleo e gas	Xeoloxía rexional, sísmica de refracción e perforación de sondaxes. Cálculo de reservas: métodos e técnicas de cálculo.
Explotación e desenvolvemento de xacementos de hidrocarburos	Técnicas de aproveitamento e desenvolvemento de campos de petróleo e gas.
Mercado dos hidrocarburos	Síntese histórica, estado actual e previsións futuras.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	28	50	78
Resolución de problemas	6	10	16
Estudo de casos	4	10	14
Prácticas de laboratorio	10	22.5	32.5
Traballo tutelado	2	5	7
Presentación	2.5	0	2.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	Clases teórico-prácticas
Resolución de problemas	Resolución de casos prácticos relacionados coa materia
Estudo de casos	Análise de caso prácticos
Prácticas de laboratorio	Testificación de sondaxes e interpretación de campañas de sondaxes
Traballo tutelado	Resolución de traballo supervisado

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	O alumnado consultará as dúbidas sobre a temática da materia. As sesións de titorización poderán realizarse tanto presencialmente como por medios telemáticos (correo electrónico, videoconferencia, foros de Moovi, ...) baixo a modalidade de concertación previa.
Resolución de problemas	O alumnado consultará as dúbidas sobre a metodoloxía de resolución dos problemas expostos. As sesións de titorización poderán realizarse tanto presencialmente como por medios telemáticos (correo electrónico, videoconferencia, foros de Moovi, ...) baixo a modalidade de concertación previa.
Estudo de casos	O alumnado consultará as dúbidas sobre a temática da materia e os casos expostos. As sesións de titorización poderán realizarse tanto presencialmente como por medios telemáticos (correo electrónico, videoconferencia, foros de Moovi, ...) baixo a modalidade de concertación previa.
Prácticas de laboratorio	O alumnado consultará as dúbidas sobre a metodoloxía de testificación utilizada nas prácticas de laboratorio. As sesións de titorización poderán realizarse tanto presencialmente como por medios telemáticos (correo electrónico, videoconferencia, foros de Moovi, ...) baixo a modalidade de concertación previa.
Traballo tutelado	O alumnado consultará as dúbidas sobre a teoría e práctica para resolver o traballo exposto. As sesións de titorización poderán realizarse tanto presencialmente como por medios telemáticos (correo electrónico, videoconferencia, foros de Moovi, ...) baixo a modalidade de concertación previa.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe

Lección maxistral	Avaliarase con 2 probas obxectivas cun peso, cada unha delas, do 40% da nota final.	80	B1 B2 B3 B4 B6 B7 B8	C25	D1 D2 D6 D7 D9 D10
	Resultados previstos na materia:				
	Coñecer a base tecnolóxica sobre a que se apoian as investigacións máis recentes en perforación de sondaxes e explotación de petróleo e gas.				
	Comprender os aspectos básicos da industria dos hidrocarburos na súa fase extractiva baseada na minería de sondaxes				
	Coñecer o proceso utilizado na perforación de todo tipo de sondaxes.				
	Dominar as técnicas actuais dispoñibles para a explotación de petróleo e gas a través de sondaxes.				
	Profundar nas técnicas de perforación de sondaxes, tanto curtos como longos.				
	Coñecer as mellores técnicas dispoñibles de destrución do terreo e perforación de sondaxes.				
	Adquirir habilidades sobre o proceso de explotación de hidrocarburos.				
Prácticas de laboratorio	Aplicación práctica dos coñecementos teóricos recibidos co obxectivo de caracterizar e testificar mostras de sondaxes recolleito en forma de memoria.	15	B1	C25	D1 D6 D7
	Resultados previstos na materia:				
	Comprender os aspectos básicos da industria dos hidrocarburos na súa fase extractiva baseada na minería de sondaxes				
	Coñecer o proceso utilizado na perforación de todo tipo de sondaxes.				
	Profundar nas técnicas de perforación de sondaxes, tanto curtos como longos.				
	Coñecer as mellores técnicas dispoñibles de destrución do terreo e perforación de sondaxes.				
Presentación	Exposición dos traballos realizados no laboratorio.	5	B1 B7	C25	D2 D4 D5 D7 D8 D9
	Resultados previstos na materia:				
	Comprender os aspectos básicos da industria dos hidrocarburos na súa fase extractiva baseada na minería de sondaxes				
	Coñecer o proceso utilizado na perforación de todo tipo de sondaxes.				
	Dominar as técnicas actuais dispoñibles para a explotación de petróleo e gas a través de sondaxes.				
	Profundar nas técnicas de perforación de sondaxes, tanto curtos como longos.				
	Coñecer as mellores técnicas dispoñibles de destrución do terreo e perforación de sondaxes.				
	Adquirir habilidades sobre o proceso de explotación de hidrocarburos.				

Outros comentarios sobre a Avaliación

En **avaliación continua, segunda oportunidade**, o exame terá un peso do 80% sobre a nota final e conservaranse as notas das memorias prácticas e de presentación.

Na **avaliación global**, o exame final terá dúas partes:

- Un exame de conceptos teóricos cun peso do 80% da nota global.

- Un exame sobre os conceptos traballados nas prácticas cun peso do 20% da nota global.

Calendario de exámes Verificar/consultar de forma actualizada na páxina web do centro:

<http://minaseenerxia.uvigo.es/gl/docencia/exames>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

López, Carlos, **Manual de sondeos. Tecnología de perforación**, 1a, ETSIMM, 2000

Paris, Magdalena, **Fundamentos de ingeniería de yacimientos**, 1a, Ediciones Astro Data, S.A., 2009

Bibliografía Complementaria

Taboada, Javier y otros, **O percorrido dos minerais en Galicia**, 1ª, Xunta de Galicia, 2009

López, Carlos, **Manual de Sondeos. Aplicaciones**, 1ª, ETSIMM, 2001

Puy Huarte, J., **Procedimientos de sondeos**, 2ª, Junta de Energía Nuclear, 1981

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Explotación sostible de recursos mineiros I/V09G311V01302

Prospección e avaliación de recursos/V09G311V01314

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Xeoloxía: Xeoloxía/V09G311V01206